

Suvestinė redakcija nuo 2014-12-31

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2011, Nr. [2-81](#), i. k. 1112230ISAK0000A1-2

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRO
Į S A K Y M A S**

**DĖL NACIONALINĖS SMURTO PRIEŠ VAIKUS PREVENCIJOS IR PAGALBOS
VAIKAMS 2011–2015 METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO**

2011 m. sausio 3 d. Nr. A1-2
Vilnius

Siekdamas mažinti smurto prieš vaikus paplitimą bei vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimo Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų sričių“ (Žin., 2010, Nr. [38-1784](#)) 1.6.4 punktu ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 17 d. nutarimu Nr. 892 (Žin., 1998, Nr. [66-1916](#); 2010, Nr. [123-6300](#)), 8.4.6 punktu:

1. T v i r t i n u Nacionalinę smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011–2015 metų programą (pridedama).
2. R e k o m e n d u o j u savivaldybėms dalyvauti įgyvendinant 1 punkte nurodytą programą.

SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS

DONATAS JANKAUSKAS

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministro
2011 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. A1-2

NACIONALINĖ SMURTO PRIEŠ VAIKUS PREVENCIJOS IR PAGALBOS VAIKAMS 2011–2015 METŲ PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nacionalinės smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011–2015 metų programos (toliau vadinama – programa) paskirtis – numatyti kompleksines priemones, kurios padėtų pašalinti smurtą prieš vaikus ir jo apraiškas. Programos priemonės orientuotos į smurto prieš vaikus prevenciją bei intervenciją, apimant visas smurto rūšis ir formas.

Smurto prieš vaikus prevencijos bei intervencijos priemonės švietimo įstaigose įgyvendina Švietimo ir mokslo ministerija, vykdydama šios ministerijos rengtas programas.

2. Programoje vartojamos sąvokos:

Vaikas – asmuo iki 18 metų, išskyrus atvejus, kai įstatymai numato kitaip.

Smurtas prieš vaikus – visos seksualinės prievartos, apleistumo ar aplaidžios vaiko priežiūros, kitokio jo išnaudojimo fizinės ir (ar) emocinio blogo elgesio, sukeliančio faktinę ar potencialią žalą vaiko sveikatai, išlikimui, raidai ar orumui, formos.

Fizinis smurtas prieš vaikus – faktinę ar potencialią fizinę žalą vaiko sveikatai sukeliantys veiksmai, sąveikos (ar jos nebuvimo) su vaiku metu (pagal Pasaulio sveikatos organizaciją (toliau vadinama – PSO). Fizinio smurto veiksmų pobūdis gali būti įvairus: smūgiai, mušimas, žalojimas ir kitoks poveikis vaiko kūno išoriniam paviršiui ir vidaus organams, naudojant fizinę jėgą, šaltąjį ar šaunamąjį ginklą arba kitus daiktus, skysčius, medžiagas ir kita.).

Emocinis smurtas prieš vaikus – nuvertinimo, menkinimo, žeminimo, šmeižto, grasinimo, gąsdinimo, atskyrimo, kvailinimo ar kitokie ne fizinio kontakto priešiški elgsenos modeliai, judėjimo laisvę apribojantys veiksmai, sukeliantys ar sudarantys sąlygas sukelti žalą vaiko fizinei, emocinei, psichinei, dvasinei, moralinei ar socialinei sveikatai ir raidai (pagal PSO). Emocinė prievarta gali būti įvairių formų: nuolatinė kritika, šauksmai, patyčios, jausmų nepaisymas, žeminimas ir kita.

Seksualinis smurtas prieš vaikus – vaiko raidos požiūriu priklausomų vaikų įtraukimas į seksualinę veiklą, kuriai jie nesubrendę, kurią nevysiškai suvokia, į kurią nesugeba tinkamai reaguoti, kuri pažeidžia socialinius tabu ir kuria tvirkintojas siekia patenkinti savo seksualinius poreikius ir (ar) gauti su šia veikla susijusį pelną. Seksualinės prievartos formos: seksualiniai santykiai, susiję su prasiskverbimu (vaginaliniai, analiniai, oraliniai santykiai); daiktų kišimas į lytinius organus; vaiko vertimas masturbuotis, glostyti suaugusiojo lytinius organus; vaiko glostymas, masturbavimas, bučiavimas, siekiant seksualiai pasitenkinti; lytinių organų demonstravimas vaikui; kalbėjimas su vaiku seksualinio pobūdžio kalba, nepadorių gestų demonstravimas.

Prevencija – veikla, skirta nusikalstamo elgesio rizikai mažinti, imantis visuomenės švietimo, informavimo priemonių, neleidžiančių atsirasti smurtui prieš vaikus.

Intervencija – visuma aktyvios terapijos ir kitų kompleksinės pagalbos priemonių, taikomų nukentėjusiems nuo visų formų smurto vaikams, jų šeimų nariams ir kitiems artimiesiems (draugams, bendramoksliams ir kt.), taip pat smurtautojams, siekiant grąžinti juos į normalų gyvenimą.

II. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

3. Programos tikslas – siekti mažinti smurtą prieš vaikus su visomis jo apraiškomis, orientuojantis į smurto prieš vaikus prevenciją bei intervenciją, apimant visas smurto rūšis (fizinį,

emocinį ir seksualinį) ir formas.

4. Programos uždaviniai:

4.1. organizuoti visuomenės švietimą smurto prieš vaikus prevencijos klausimais;

4.2. tobulinti specialistų, dirbančių su vaikais, kvalifikaciją smurto prevencijos ir pagalbos klausimais;

4.3. teikti paslaugas vaikams, nukentėjusiems nuo smurto, ir jų šeimų nariams;

4.4. plėsti tarptautinį bendradarbiavimą;

4.5. vykdyti smurto prieš vaikus stebėseną.

III. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS, FINANSAVIMAS IR ĮGYVENDINIMO KONTROLĖ

5. Programa įgyvendinama 2011–2015 metais.

6. Programa finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų lėšų, taip pat iš kitų šaltinių. Šios programos įgyvendinimo priemonės ir preliminarus lėšų poreikis joms vykdyti pateikti priede.

7. Lėšų atitinkamoms programos priemonėms skiriama pagal atitinkamų metų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą ir valstybės investicijų programas. Savivaldybės vykdo programos priemones, atsižvelgdamos į savivaldybės bendruomenės poreikius ir esamas lėšas.

8. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija koordinuoja ir kontroliuoja šios programos įgyvendinimą. Programos priemonės įgyvendinančios institucijos kasmet, iki kovo 1 d., nustatyta tvarka pateikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai praėjusių metų priemonių įvykdymo ataskaitą.

IV. LAUKIAMAI REZULTATAI

9. Šios programos įgyvendinimo rezultatai:

9.1. plačiąjai visuomenei bus suteikta žinių apie darbą su smurtą patyrusiais vaikais, smurto elgesio prevenciją ir intervenciją;

9.2. per informacines akcijas bus ugdoma nesmurtinio elgesio kultūra bei visuomenės nepakantumas smurtui prieš vaikus;

9.3. bus patobulinta specialistų, dirbančių su vaikais, kvalifikacija, pagalba nuo smurto nukentėjusiam vaikui ir jo šeimai bus veiksmingesnė;

9.4. vaikui, nukentėjusiam nuo smurto, ir jo šeimai bus organizuotos reikiamos paslaugos, sumažinta ilgalaikių neigiamų pasekmių rizika bei laiku suteikta pagalba;

9.5. bus pasikeista tarpkultūrine patirtimi smurto prieš vaikus prevencijos srityje;

9.6. vykdamas smurto stebėseną, bus vertinamas smurtą patyrusių vaikų bei jų šeimų paslaugų poreikis.

V. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI

10. Ši programa bus vertinama pagal šiuos kriterijus:

10.1. kiek organizuota renginių, išleista informacinių, metodinių leidinių smurto prieš vaikus prevencijos srityje;

10.2. kiek procentų specialistų, dirbančių su vaikais, patobulino kvalifikaciją smurto prevencijos klausimais;

10.3. kiek procentų vaikų, nukentėjusių nuo smurto, gavo kvalifikuotą nemokamą pagalbą telefonu (iš visų, kurie kreipėsi);

10.4. kiek procentų vaikų, nukentėjusių nuo smurto, ir jų šeimų narių gavo kompleksines

paslaugas;

10.5. koks skaičius tarptautinių organizacijų bei dalyvių dalyvavo tarptautinio bendradarbiavimo veiklose;

10.6. koks skaičius kvalifikuotų specialistų dalyvavo vaikų, nukentėjusių nuo smurto, apklausose;

10.7. į kiek skambučių per metus atsiliepė psichologinės (emocinės) pagalbos tarnybos, teikiančios psichologinės (emocinės) pagalbos telefonu paslaugas.

Papildyta punktu:

Nr. [A1-88](#), 2014-02-20, paskelbta TAR 2014-02-24, i. k. 2014-02014

**NACIONALINĖS SMURTO PRIEŠ VAIKUS PREVENCIJOS IR PAGALBOS VAIKAMS 2011–2015 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO
PRIEMONĖS**

Priemonės pavadinimas	Atsakingi vykdytojai	Vykdymo terminas	Preliminarus lėšų poreikis				
			2011 m. (tūkst. Lt)	2012 m. (tūkst. Lt)	2013 m. (tūkst. Lt)	2014 m. (tūkst. Lt)	2015 m. (eurais)
1. ORGANIZUOTI VISUOMENĖS ŠVIETIMĄ SMURTO PRIEŠ VAIKUS PREVENCIJOS KLAUSIMAI							
1.1. Organizuoti smurto prieš vaikus prevencijos renginius, plėtoti akciją „Smurtui prieš vaikus – NE“, formuojant visuomenės nepakantumą smurtui prieš vaikus: skleisti informaciją apie vaiko teises per visuomenės informavimo priemones, rengti ir išleisti informacinių, metodinių leidinių	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės	2011–2015 metai	90	120	120	120	28962
1.2. Skatinti organizacijas dalyvauti specialiojoje ES programoje „Daphne III“ smurto prieš vaikus, jaunimą ir moteris prevencijos klausimais, parengti ir išleisti informacinį leidinį apie šią programą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2011–2012 metai	10	20	-	-	-
1.3. Plėtoti projektą „Saugūs ir sveiki mokykloje“	Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, savivaldybės	2011–2015 metai	125	200	200	200	57924

Priemonės pavadinimas	Atsakingi vykdytojai	Vykdyimo terminas	Preliminarus lėšų poreikis				
			2011 m. (tūkst. Lt)	2012 m. (tūkst. Lt)	2013 m. (tūkst. Lt)	2014 m. (tūkst. Lt)	2015 m. (eurais)
2. TOBULINTI SPECIALISTŲ, DIRBANČIŲ SU VAIKAIS, KVALIFIKACIJĄ SMURTO PREVENCIJOS IR PAGALBOS KLAUSIMAIS							
2.1. Rengti mokymus vaiko teisių apsaugos specialistams ir socialiniams darbuotojams, dirbantiems su socialinės rizikos šeimomis, smurto prieš vaikus, vaikų dingimo, prekybos žmonėmis, vaikais, seksualinės prievartos prieš vaikus prevencijos, pagalbos organizavimo ir kontrolės klausimais	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2011–2015 metai	50	50	50	50	5792
2.2. Tobulinti policijos pareigūnų profesinę kompetenciją, mokymuose suteikiant žinių, kurių reikia sprendžiant smurto prieš vaikus prevencijos nustatymo ir užkardymo klausimus	Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, savivaldybės	2011–2015 metai	-	30	30	30	8688
3. TEIKTI PASLAUGAS VAIKAMS, NUKENTĖJUSIEMS NUO SMURTO, IR JŲ ŠEIMŲ NARIAMS							
3.1. Įvertinus poreikį reorganizuoti, keisti statusą ar steigti socialinės rehabilitacijos nuo smurto nukentėjusiems vaikams teikimo įstaigą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Socialinių globos įstaigų administravimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	2012–2015 metai	-	500	500	500	-
3.2. Organizuoti kompleksinių paslaugų teikimą vaikams, nukentėjusiems nuo smurto, ar netiesioginio smurto šeimoje aukoms (liudininkams) ir jų šeimų nariams	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės	2011–2015 metai	280	400	500	500	86886

Priemonės pavadinimas	Atsakingi vykdytojai	Vykdymo terminas	Preliminarus lėšų poreikis				
			2011 m. (tūkst. Lt)	2012 m. (tūkst. Lt)	2013 m. (tūkst. Lt)	2014 m. (tūkst. Lt)	2015 m. (eurais)
3.3. Finansuoti psichologinės pagalbos tarnybas, teikiančias psichologinės pagalbos telefonu paslaugas	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės	2011–2015 metai	640	648	655	670	262106
3.4. Parengti ir išleisti metodines rekomendacijas dėl bendruomenės teisinio švietimo, skirtas nepilnamečių reikalų policijos pareigūnams	Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, savivaldybės	2011–2012 metai	-	30	-	-	-
4. PLĖSTI TARPTAUTINĮ BENDRADARBIAVIMĄ							
4.1. Plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą su tarptautinėmis organizacijomis smurto prieš vaikus prevencijos srityje skleidžiant informaciją visuomenėje	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2011–2015 metai	-	100	100	30	8689
5. VYKDYTI SMURTO PRIEŠ VAIKUS STEBĖSENĄ							
5.1. Išanalizuoti ir įvertinti smurtą patyrusių vaikų ir jų šeimų padėtį bei paslaugų poreikį	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2011 metai	50	-	-	-	-
Iš viso			1245	2098	2155	2100	459047

Priedo pakeitimai:

Nr. [A1-374](#), 2011-08-18, Žin., 2011, Nr. 106-5009 (2011-08-27), i. k. 1112230ISAK00A1-374

Nr. [A1-262](#), 2012-05-29, Žin., 2012, Nr. 62-3141 (2012-06-01), i. k. 1122230ISAK00A1-262

Nr. [A1-678](#), 2014-12-29, paskelbta TAR 2014-12-30, i. k. 2014-20956

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-374](#), 2011-08-18, Žin., 2011, Nr. 106-5009 (2011-08-27), i. k. 1112230ISAK00A1-374

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 m. sausio 3 d. įsakymo Nr. A1-2 "Dėl Nacionalinės smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011–2015 metų programos patvirtinimo" pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-262](#), 2012-05-29, Žin., 2012, Nr. 62-3141 (2012-06-01), i. k. 1122230ISAK00A1-262

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 m. sausio 3 d. įsakymo Nr. A1-2 "Dėl Nacionalinės smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011–2015 metų programos patvirtinimo" pakeitimo

3.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-88](#), 2014-02-20, paskelbta TAR 2014-02-24, i. k. 2014-02014

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 m. sausio 3 d. įsakymo Nr. A1-2 „Dėl Nacionalinės smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011–2015 metų programos patvirtinimo" pakeitimo

4.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-678](#), 2014-12-29, paskelbta TAR 2014-12-30, i. k. 2014-20956

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 m. sausio 3 d. įsakymo Nr. A1-2 „Dėl nacionalinės smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011–2015 metų programos patvirtinimo“ pakeitimo